LECTIO XIX: Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniurāvit.	Όταν ήταν ύπατοι ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας και ο Γάιος Αντώνιος, ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, άνδρας από πολύ αριστοκρατική γενιά αλλά με χαρακτήρα πάρα πολύ διεστραμμένο, συνωμότησε εναντίον του κράτους.
Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant.	Αυτόν ακολούθησαν μερικοί επιφανείς αλλά αχρείοι άνδρες.
Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est.	Ο Κατιλίνας εκδιώχθηκε από τον Κικέρωνα από τη Ρώμη.
Socii eius deprehensi sunt et in carcere strangulāti sunt.	Οι σύντροφοί του συνελήφθησαν και στραγγαλίστηκαν στη φυλακή..
Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est.	Ο ίδιος ο Κατιλίνας, με τον στρατό του, νικήθηκε από τον Αντώνιο, τον άλλο ύπατο στη μάχη και φονεύθηκε.
Gaius Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādem cruentissimā pugnā occīsos esse, multos autem graviter vulnerātos esse.	Ο Γάιος Σαλλούστιος παραδίδει ότι στην ίδια την τόσο φονική (φονικότατη) μάχη φονεύθηκαν ακόμη πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες και πολλοί (άλλοι) τραυματίστηκαν βαριά.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XIX

1.Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus: **Ατελής ή ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη σχηματίζεται χωρίς μετοχή** αλλά με ένα όνομα ή αντωνυμία ως υποκείμενο και με ένα ουσιαστικό (που δηλώνει αξίωμα, ηλικία, επάγγελμα) ή ειδικό επίθετο ως κατηγορηματικό προσδιορισμό. Το φαινόμενο αυτό συμβαίνει, όταν υπάρχει ανάγκη χρήσης της μετοχής ενεστώτα του sum (sens), η οποία ως τύπος δεν χρησιμοποιείται στα λατινικά παρά μόνο στα σύνθετα praesens & absens (βλ. σχολική γραμματική, σελ. 64). Στη συγκεκριμένη περίπτωση έχουμε όνομα (Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio) + ουσιαστικό (consulibus) και δηλώνεται ο χρόνος (ειδικότερα περίοδος χρόνου).

2.vir nobilissimi generis: γενική της ιδιότητας [ήδη έχουμε συζητήσει στην ενότητα XIV για τη γενική και την αφαιρετική της ιδιότητας].

3.Διαπιστώνουμε τις καταλήξεις του υπερθετικού βαθμού. Σχηματίζεται με την προσθήκη των καταλήξεων -issimus, -issima, -issimum για το αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο αντίστοιχα γένος. Για τον σχηματισμό των παραθετικών θα δείτε περισσότερα στη Γραμματική.

4.a (ab, abs) + αφαιρετική για να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο όταν πρόκειται για έμψυχο ή άψυχο προσωποποιημένο. Χρησιμοποιείται η a όταν ακολουθεί λέξη που αρχίζει από σύμφωνο (εκτός από το h και g).

5.Η αφαιρετική proelio (και οι αντίστοιχες αφαιρετικές pugna, acie που σημαίνουν μάχη πόλεμο κλπ., όταν συνοδεύονται από ρήματα που σημαίνουν *νικώ* και *ηττώμαι* είναι (οργανική) αφαιρετική του μέσου.

6.Μία πρόταση κρίσεως μπορεί να ξαναγραφεί με καινούργια έναρξη όπως Sallustius tradit (dicit κλπ). Στην περίπτωση αυτή το ρήμα της αρχικής πρότασης μετατρέπεται σε ειδικό απαρέμφατο και προσέχουμε την πτώση του υποκειμένου του (πρβλ άσκηση ΙΙ ενότητας).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Marco: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Marcus -i** = Μάρκος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Tullio: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Tullius -ii/-i** =

Τύλλιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Tulli.
Cicerōne: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Cicero -onis** = Κικέρωνας → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
et: παρατακτικός,συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.
Gaio: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Gaius -ii/ -i** = Γάιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Gai.
Antōnio: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Antonius -ii/-i** = Αντώνιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Antoni.
consulibus: αφαιρετική πληθυντικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης, αρσενικού γένους **consul -is** = ύπατος.
Lucius: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Lucius -ii/-i** = Λεύκιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Luci.
Sergius: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Sergius -ii/-i** = Σέργιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Sergi.
Catilīna: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της α΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Catilina -ae** = Κατιλίνας → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
nobilissimi: γενική ενικού, του επιθέτου της γ΄ κλίσης (τριγενές και δικατάληκτο), ουδετέρου γένους **nobilis, -is, -e** = ευγενής, αριστοκρατικός· **εδώ** σε υπερθετικό βαθμό. [Θετικός: nobilis, -is, -e, Συγκριτικός: nobilior, -ior, -ius, Υπερθετικός: nobilissimus, -a, -um].
generis: γενική ενικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης, ουδετέρου γένους **genus -eris** = γένος, καταγωγή.
vir: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **vir -i** =άνδρας.
sed: παρατακτικός,αντιθετικός σύνδεσμος = αλλά.
ingenii: γενική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, ουδετέρου γένους **ingenium -ii/ -i** = πνεύμα.
pravissimi: γενική ενικού, του επιθέτου της β΄ κλίσης (τριγενές και τρικατάληκτο), ουδετέρου γένους **pravus, -a, -um** = διεστραμμένος· **εδώ** σε υπερθετικό βαθμό. [Θετικός: pravus, -a, -um, Συγκριτικός: pravior, -ior, -ius, Υπερθετικός: pravissimus, -a, -um].
contra: πρόθεση + αιτιατική (δηλώνει εναντίωση, εχθρική διάθεση) = εναντίον.
rem: αιτιατική ενικού, του ουσιαστικού της ε΄ κλίσης, θηλυκού γένους **res, rei** = πράγμα.
publicam: αιτιατική ενικού, του επιθέτου της β΄ κλίσης (τριγενές και τρικατάληκτο), θηλυκού γένους **publicus, -a, -um** = δημόσιος, -α, -ο. Ως επίθετο δεν έχει παραθετικά. Η φράση **res publica**= η πολιτεία, το κράτος.
coniurāvit: γ΄ ενικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος της α΄ συζυγίας **coniuro, coniuravi, coniuratum, coniurāre** 1 = συνωμοτώ.
Eum: αιτιατική ενικού, αρσενικό γένος, της δεικτικής- επαναληπτικής ανωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή, αυτό.
clari: ονομαστική πληθυντικού, του επιθέτου της β΄ κλίσης (τριγενές και τρικατάληκτο), αρσενικού γένους, **clarus, -a, -um**= ένδοξος, λαμπρός. [Θετικός: clarus, -a, -um, Συγκριτικός: clarior, -ior, -ius, Υπερθετικός: clarissimus, -a,-um].
quidam: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό γένος, της αόριστης-επιθετικής αντωνυμίας, **quidam, quaedam, quoddam** = κάποιος, κάποια, κάποιο.
sed: παρατακτικός,αντιθετικός σύνδεσμος = αλλά.
improbi: ονομαστική πληθυντικού, του επιθέτου της β΄ κλίσης (τριγενές και τρικατάληκτο), αρσενικού γένους **improbus, -a, -um** = αχρείος. [Θετικός: improbus, -a, -um, Συγκριτικός: improbior, -ior, -ius, Υπερθετικός: improbissimus, -a, -um].
viri: ονομαστική πληθυντικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **vir -i** = άνδρας.
consecūti erant: γ΄ πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής υπερσυντελίκου του αποθετικού ρήματος

γ΄ συζυγίας **consequor, consecutus sum, consequi** 3 = ακολουθώ.
Catilīna: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της α΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Catilina -ae** = Κατιλίνας → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
a: πρόθεση που συντάσσεται με αφαιρετική για να δηλώσει το ποιητικό αίτιο, όταν πρόκειται για έμψυχο = από.
Cicerōne: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Cicero -onis**= Κικέρωνας → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
ex: πρόθεση που συντάσσεται με (κυρίως) αφαιρετική (δηλώνει την απομάκρυνση) = από.
urbe: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης, θηλυκού γένους **urbs -is** = η πόλη. Γενική πληθυντικού urbium.
expulsus est: γ΄ ενικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος της γ΄ συζυγίας **expello, expuli, expulsum, expellĕre** 3 = διώχνω.
Socii: ονομαστική πληθυντικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **socius -ii**. [Το socius δεν σχηματίζει γενική ενικού σε -i επειδή πρόκειται για ουσιαστικοποιημένο επίθετο, όπως και τα adversaries (13), sestertius (29), mercenaries (35)].
eius: γενική ενικού, αρσενικό γένος, της δεικτικής- επαναληπτικής ανωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή, αυτό.
deprehensi sunt: γ΄ πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος της γ΄ συζυγίας**deprehendo (ή deprendo), deprehendi, deprehensum, deprehendĕre** 3 = συλλαμβάνω.
et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.
in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με (τοπική) αφαιρετική (δηλώνει τη στάση σε τόπο) = σε.
carcere: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης, αρσενικού γένους **carcer -eris** = φυλακή. Στον πληθυντικό αριθμό carceres, carcerum έχει άλλη σημασία (ετερόσημο). Σημαίνει αφετηρία και βαλβίδα.
strangulāti sunt: γ΄ πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος της α΄ συζυγίας**strangulo, strangulavi, strangulatum, strangulāre** 1= στραγγαλίζω.
Ab: πρόθεση που συντάσσεται με αφαιρετική για να δηλώσει το ποιητικό αίτιο, όταν πρόκειται για έμψυχο = από.
Antōnio: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Antonius -ii/-i** = Αντώνιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
altero: αφαιρετική ενικού, αρσενικού γένους, του αντωνυμικού επιθέτου **alter, altera, alterum** = άλλος, άλλη, άλλο (από δύο άτομα). Χαρακτηρίζεται και ως αόριστη αντωνυμία.
consule: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης, αρσενικού γένους **consul, -is** = ύπατος.
Catilīna: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της α΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Catilina -ae** = Κατιλίνας → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
ipse: ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους, της δεικτικής-οριστικής αντωνυμίας **ipse, ipsa, ipsum** = ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο.
cum: πρόθεση που συντάσσεται με (οργανική) αφαιρετική (δηλώνει τη συνοδεία) = με.
exercitu: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της δ΄ κλίσης, αρσενικού γένους **exercitus -us** = στράτευμα, στρατός.
suo: αφαιρετική ενικού, αρσενικού γένους, της κτητικής αντωνυμίας (για έναν κτήτορα ή για πολλούς κτήτορες) **suus, -a, -um** = δικός του, δική του, δικό του. Εδώ είναι για έναν κτήτορα.
proelio: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, ουδετέρου γένους **proelium -ii/-i** = μάχη.
victus: ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους, της μετοχής παθητικού παρακειμένου του ρήματος γ΄ συζυγίας **vinco, vici, victum, vincĕre** 3 = νικώ.
interfectus est: γ΄ ενικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος γ΄ συζυγίας **interficio, interfeci, interfectum, interficĕre** 3 = φονεύω· ανήκει στα 15 ρήματα σε –io της γ΄ συζυγίας που κλίνονται σαν το capio. Β΄ ενικό προστακτικής Ενεστώτα: interfice.

Gaius: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Gaius -ii/ -i** = Γάιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Gai.
Sallustius: ονομαστική ενικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Sallustius -ii/-i** = Σαλλούστιος → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. Κλητική ενικού Sallusti.
tradit: γ΄ ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ΄ συζυγίας **trado, tradidi, traditum, tradĕre** 3 = παραδίδω.
multos: αιτιατική πληθυντικού, του επιθέτου της β΄ κλίσης (τριγενές και τρικατάληκτο), αρσενικού γένους **multi, -ae, -a** = πολλοί, πολλές, πολλά. [Συγκριτικός: plures, -es, -a, Υπερθετικός: plurimi, -ae, -a].
etiam: επίρρημα ποσοτικό = επί πλέον, ακόμη. (σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο). Ωστόσο η Λατινική Γραμματική (Α.Τζάρτζανος) το Λεξικό της Οξφόρδης (Lewis- Short) και άλλες γραμματικές το δίνουν ως συμπλεκτικό, παρατατκικό σύνδεσμο.
milites: αιτιατική πληθυντικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης, αρσενικού γένους **miles -itis** = στρατιώτης.
Rōmānos: αιτιατική πληθυντικού, του ουσιαστικού της β΄ κλίσης, αρσενικού γένους **Romanus -i** = Ρωμαίος. [προέρχεται από το επίθετο της β΄ κλίσης Romanus,-a, -um]
in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με (τοπική) αφαιρετική (δηλώνει τη στάση σε τόπο) = σε.
eadem: αφαιρετική ενικού, θηλυκού γένους, της δεικτικής αντωνυμίας **idem, eadem, idem** = ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο.
cruentissimā: αφαιρετική ενικού, του επιθέτου της β΄ κλίσης (τριγενές και τρικατάληκτο), θηλυκού γένους **cruentus, -a, -um· εδώ** σε υπερθετικό βαθμό. [Θετικός: cruentus, -a, -um, Συγκριτικός: cruentior, -ior, -ius, Υπερθετικός: cruentissimus, -a,-um].
pugnā: αφαιρετική ενικού, του ουσιαστικού της α΄ κλίσης, θηλυκού γένους **pugna -ae** = μάχη.
occīsos esse: απαρέμφατο παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος της γ΄ συζυγίας **occido, occidi, occisum, occidĕre** 3 = σκοτώνω.
multos: αιτιατική πληθυντικού, του επιθέτου της β΄ κλίσης (τριγενές και τρικατάληκτο), αρσενικού γένους **multi, -ae, -a** = πολλοί, πολλές, πολλά. [Συγκριτικός: plures, -es, -a, Υπερθετικός: plurimi, -ae, -a].
autem: παρατακτικός, αντιθετικός σύνδεσμος = πάλι, εξάλλου.
graviter: επίρρημα τροπικό = βαριά [Συγκριτικός: gravius, Υπερθετικός: gravissime].
vulnerātos esse: απαρέμφατο παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος της α΄ συζυγίας **vulnero, vulneravi, vulneratum, vulnerāre** 1 = τραυματίζω.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ Κλίση
Catilina -ae αρσενικό, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα
pugna -ae θηλυκό
Β΄ κλίση
Marcus -i αρσενικό, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα
Tullius -ii/i αρσενικό (Κλητική ενικού Tulli), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα
Gaius -ii/-i αρσενικό (Κλητική ενικού Gai), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα
Antonius -i αρσενικό (Κλητική ενικού Antoni), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό

ως κύριο όνομα

Lucius -ii/-i αρσενικό (Κλητική ενικού Luci), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα

Sergius -ii/-i αρσενικό (Κλητική ενικού Sergi), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα

Sallustius αρσενικό (Κλητική ενικού Sallusti), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα

vir -i αρσενικό

ingenium -ii/-i ουδέτερο

socius -ii αρσενικό

proelium-ii/i ουδέτερο

Romanus -i αρσενικό (εδώ λειτουργεί ως ουσιαστικό

Γ΄ κλίση

Cicero -onis αρσενικό, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα

consul -is αρσενικό

genus -eris ουδέτερο

urbs -is θηλυκό

carcer -eris αρσενικό (ετερόσημο, στον ενικό φυλακή, στον πληθυντικό αφετηρία, βαλβίδα)

miles -itis αρσενικό

Δ΄ κλίση

exercitus -us αρσενικό (δοτική ενικού exercitui & exercitu)

Ε΄ κλίση

res, rei θηλυκό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση

pravus, -a, -um (pravior, -ior, -ius pravissimus, -a, -um)

publicus, -a, -um

improbus, -a, -um (improbior, -ior, -ius improbissimus, -a, -um)

cruentus, -a, -um (cruentior, -ior, -ius cruentissimus, -a, -um)

multi, -ae, -a (plures, -es, -ia plurimi, -ae, -a)

Γ΄ κλίση

nobilis, -is, -e (nobilior, -ior, -ius nobilissimus, -a, -um)

ΜΕΤΟΧΕΣ

victus, -a, -um

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)

quidam, quaedam, quoddam (αόριστη-επιθετική)

alter, altera, alterum (αόριστη, χαρακτηρίζεται και ως αντωνυμικό επίθετο)

suus, -a, -um (κτητική, γ΄ προσώπου εδώ για έναν κτήτορα)

ipse, ipsa, ipsum (δεικτική-οριστική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

coniuro,	coniuravi,	coniuratum,	coniurāre
strangulo,	strangulavi,	strangulatum,	strangulāre
vulnero,	vulneravi,	vulneratum,	vulnerāre

3η Συζυγία

consequor,	consecutus sum,	consequi (αποθετικό)	
expello,	expuli,	expulsum,	expellĕre
deprehendo,	deprehendi,	deprehensum,	deprehendĕre
vinco,	vici,	victum,	vincĕre
interficio,	interfeci,	interfectum,	interficĕre
trado,	tradidi,	traditum,	tradĕre
occido,	occidi,	occisum,	occidĕre

Αντωνυμίες

is ea id eius eius eius ei ei ei eum eam id eo ea eo	idem eadem idem eiusdem eiusdem eiusdem eidem eidem eidem **eundem eandem** idem eodem eādem eodem	quidam quaedam quoddam cuiusdam cuiusdam cuiusdam cuidam cuidam cuidam quendam quandam quoddam quodam quadam quodam
ei (ή ii, i) eae ea eorum earum eorum eis (ή iis, is) eis (iis,is) eis(iis,is) eos eas ea eis (ή iis, is) eis (iis,is) eis(iis,is)	eidem eaedem eadem (ή iidem, idem) **eorundem eaurundem eorundem** eisdem eisdem eisdem (iisdem, (iisdem, (iisdem, isdem) isdem) isdem) eosdem easdem eadem eisdem eisdem eisdem (iisdem, (iisdem, (iisdem, isdem) isdem) isdem)	quidam quaedam quaedam quorundam quarundam quorundam quibusdam quibusdam quibusdam quosdam quasdam quaedam quibusdam quibusdam quibusdam

alter	alteri	altera	alterae	alterum	Altera
alterius	alterorum	alterius	alterarum	alterius	Alterorum
alteri	alteris	alteri	alteris	alteri	Alteris

alterum	alteros	alteram	alteras	alterum	Altera
altero	alteris	altera	alteris	altero	alteris

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ etiam graviter (Συγκριτικός: gravius, Υπερθετικός: gravissime)
ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ contra + αιτιατική a/ab + αφαιρετική ex + αφαιρετική in + (εδώ) αφαιρετική cum + αφαιρετική
ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ et (παρατακτικός, συμπλεκτικός) sed (παρατακτικός, αντιθετικός) autem (παρατακτικός, αντιθετικός)

- **Οριστική Συντελεσμένων χρόνων Μέση φωνή**

Παρακείμενος: μτχ. του παθ. πρκ. + ενεστ. του sum (amatus, deletus, lectus, auditus)	**Υπερσυντέλικος: μτχ. του παθ. πρκ. + παρατ. του sum (amatus, deletus, lectus, auditus)**	**Συντελ. μέλλοντ: μτχ. του παθ. πρκ. + μελλ. του sum (amatus, deletus, lectus, auditus)**
amatus, -a, -um sum amatus, -a, -um es amatus, -a, -um est amati, -ae, -a sumus amati, -ae, -a estis amati, -ae, -a sunt	amatus, -a, -um eram amatus, -a, -um eras amatus, -a, -um erat amati, -ae, -a eramus amati, -ae, -a eratis amati, -ae, -a erant	amatus, -a, -um ero amatus, -a, -um eris amatus, -a, -um erit amati, -ae, -a erimus amati, -ae, -a eritis amati, -ae, -a erunt

Κλίνουμε το sum στον αντίστοιχο χρόνο, προσέχοντας ώστε η **μετοχή να συμφωνεί με το υποκείμενό της** στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση. Π.χ. Catilīna expulsus est (erat, erit)· socii deprehensi sunt (erant, erunt)· nos amāti sumus (erāmus, erimus)· femina amāta est (erat, erit) κτλ.

- **Απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου**

αιτ. της μτχ. του παθ. παρακ. + esse

Το απαρέμφατο αυτό, όπως και το απαρέμφατο του ενεργητικού παρακειμένου, είναι πάντοτε **ειδικό** και το υποκείμενό του βρίσκεται κανονικά σε **αιτιατική πτώση,** π.χ.
Sallustius tradit **milites** occīsos esse ο Σαλλούστιος παραδίδει ότι σκοτώθηκαν οι στρατιώτες.

Sallustius tradit **Catilīnam** occīsum esse ο Σαλλούστιος παραδίδει ότι ο Κατιλίνας σκοτώθηκε.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus: ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή, Marco Tullio Cicerōne και Gaio Antōnio αποτελούν τα Υποκείμενα της ιδιόμορφης / ατελούς μετοχής, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με τον παρατακτικό, συμπλεκτικό σύνδεσμο et και το consulibus λειτουργεί ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στα υποκείμενα της μετοχής. Ανάλυση: Cum Marcus Tullius Cicero et Gaius Antonius consules erant & Cum Marcus Tullius Cicero et Gaius Antonius consules essent).

victus: μετοχή επιρρηματική, συνημμένη στο Υποκείμενο του ρήματος (Catilīna), χρονική. (Ανάλυση: postquam Catilina victus est & cum Catilina victus esset)

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ

- genus ≃ γένος (γέννηση, απόγονος, γενναιότητα, γνήσιος, νεογνό)
- pravus: πρβλ.μπράβος
- consequor ·socius, secundus:πρβλ. σοσιαλισμός, σεκόντο (έπομαι, επόμενος, οπαδός, επομένως, συνεπής)
- strangulo ≤ *στραγγαλάω* = στραγγαλίζω
- alter: *ἕ-τερος*
- cruentus < cruor (= αίμα): πρβλ. κρέας
- vulnero < vulnus: ουλή
- pugna > pugno: πυγμή· πρβλ. μπουνιά (*πύξ*, πυγμαίος, Πυγμαλίων)

<u>Ασκήσεις</u>

1. <u>Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis **vir** sed ingenii pravissimi, Ab Antōnio, altero **consule,** in eādem **cruentissimā** pugnā, **nobilissimi** generis vir sed **ingenii** pravissimi, **clari** quidam sed **improbi** viri</u>: να μετατρέψετε τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούε ε δευτερεύουσες αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις, λαμβάνοντας υπόψη το γένος και τον αριθμό των όρων που προσδιορίζουν.

.....
.....
.....
.....

2. *contra rem publicam coniuārvit:* να δηλωθεί η εναντίωση και με άλλο τρόπο .

.....
.....

3. Να μεταατραπεί η παθητική σύνταξη σε ενεργητική:

- *Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est*
- *Socii eius deprehensi sunt et in carcere strangulāti sunt*
- *Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est*

4. *Socii eius deprehensi*: να μετατραπεί η κτήση χωρίς αυτοπάθεια σε κτήση με αυτοπάθεια .

.....

5. *Catilīna ipse cum exercitu suo interfectus est*: να εντοπίσετε την αυτοπάθεια, να τη δικαιολογήσετε και να τη μετατρέψετε σε κτήη χωρίς αυτοπάθεια.

.....

.....

6. Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική και να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο:

Antōnius socios Catilīnae deprehendit (πρκ.)
Socii Catillnae.....
Antōnius Catilīnam proelio vicit
Catilīna.....
Ego pastōrem improbum vi prohibui
Pastor.....
Tu bovum mugītum audivisti
Bovum mugītus.....
Vos boves in spēluncam traxistis
Boves.....
Incolae Herculem honoravērunt
Hercules.....

7. Να μετατραπεί η σύνταξη της πρότασης σε απαρεμφατική· ως ρήμα της εξάρτησης ενν.:
(Sallustius) tradit...
Catilīnam improbi viri consecūti sunt =
Catilīna ex urbe expulsus est =
Socii Catilīnae deprehensi sunt et strangulāti sunt. =
Catilīna ab Antōnio victus est =
Catilīna ab Antōnio interfectus est =

8. Να σχηματιστούν οι υπερθετικοί των επιθέτων: ingens, timidus, turpis.

.....

9. Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādem cruentissimā pugnā occīsos esse, multos autem graviter vulnerātos esse: να μετατραπεί η παθητική σύνταξη σε ενεργητική:

.....

10. Γ.2.α. expulsus est, deprehensi sunt, interfectus est, occīsos esse, gerantur, deferat, adliget, abiciat, constituit: να μεταφέρετε τους παραπάνω ρηματικούς τύπους στην άλλη φωνή διατηρώντας το πρόσωπο και την έγκλιση όπου χρειάζεται.

.....

11. Να μεταφερθούν οι ακόλουθες συνεκφορές στους τύπους που ζητούνται:
altero consule: στη γενική του ενικού αριθμού
exercitu suo: στην ίδια πτώση στον άλλον αριθμό

12. multos, cruentissimā: να γραφούν τα παραθετικά των επιθέτων στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό (μονάδες 4). Του επιρρήματος matūre να γραφεί το επίθετο και στους τρεις βαθμούς, στη γενική του ενικού αριθμού, στο θηλυκό γένος (μονάδες 3).

.....

.....

13. Να γραφτεί ο τύπος που ζητείται για κάθε λέξη:
urbe: γενική πληθυντικού
carcere: αιτιατική πληθυντικού

14. Να γραφούν τα παραθετικά: multos, cruentissimā, mirabili, proximum, magnus, nobilissimi, clari, periti, nobilissimi, pravissimi, ingens, timidus, turpis.

.....

.....

15. proximam, nobilissimi: Να γράψετε τους άλλους δύο τύπους των παραθετικών του επιθέτου στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση και στη συνέχεια να σχηματίσετε το αντίστοιχο επίρρημα στο θετικό βαθμό.

.....

16. Να γραφτεί ο τύπος που ζητείται για καθέναν από τους ακόλουθους:
occīsos esse: β΄ ενικό πρόσωπο στην οριστική Μέλλοντα στην ίδια φωνή
cepit: το β΄ πληθυντικό πρόσωπο οριστικής Ενεστώτα στην Παθητική φωνή
recesserat: απαρέμφατο Ενεστώτα Παθητικής Φωνής
interficitur: β΄ ενικό οριστικής Ενεστώτα στην αντίθετη φωνή
cupiēbat: το ίδιο πρόσωπο στην οριστική ενεστώτα παθητικής φωνής.

17. Να τοποθετήσετε το κάθε ένα από τα ακόλουθα ουσιαστικά στην ανάλογη θέση του πίνακα και στη συνέχεια να συμπληρώσετε την ίδια πτώση του άλλου αριθμού: viribus, speluncam, vestigia, rem. (Μια από τις κλίσεις περισσεύει).

Κλίση	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Α΄ κλίση		
Β΄ κλίση		
Γ΄ κλίση		
Δ΄ κλίση		
Ε΄ κλίση		

18. Να μετατραπεί η σύνταξη της πρότασης σε απαρεμφατική· ως ρήμα της εξάρτησης ενν.: (Sallustius) tradit…

Catilīnam improbi viri consecūti sunt =
Catilīna ex urbe expulsus est =
Socii Catilīnae deprehensi sunt et strangulāti sunt. =
Catilīna ab Antōnio victus est =
Catilīna ab Antōnio interfectus est =